

TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)
2005. gada 8. decembrī *

Lieta C-220/03

par prasību saskaņā ar EKL 238. pantu, ko 2003. gada 21. maijā cēla

Eiropas Centrālā banka, ko pārstāv K. Ciljoli [*C. Zilioli*] un M. Benišs [*M. Benisch*],
kam palīdz H. G. Kamanns [*H.-G. Kamann*] un M. Zelmairs [*M. Selmayr*],
Rechtsanwälte, kas norādīja adresi Luksemburgā,

prasītāja,

pret

Vācijas Federatīvo Republiku, ko pārstāv U. Forsthofs [*U. Forsthoff*], pārstāvis, kam
palīdz V. Helterss [*W. Hölter*], *Rechtsanwalt*,

atbildētāja.

* Tiesvedības valoda — vācu.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs P. Janns [*P. Jann*], tiesneši K. Šimans [*K. Schiemann*] (referents), K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], E. Juhāss [*E. Juhász*] un M. Ilešičs [*M. Ilešič*],

ģenerālvokāte K. Štiksa-Hakla [*C. Stix-Hackl*],
sekretāre K. Štranca [*K. Sztranc*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2005. gada 9. jūnijā,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus tiesas sēdē 2005. gada 13. septembrī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Ar savu prasību Eiropas Centrālā banka (ECB) būtībā lūdz Tiesu nopriest, ka Vācijas Federatīvajai Republikai tai ir jāatlīdzina saistībā ar preču piegādi un sniegtajiem pakalpojumiem, kas tai bija nepieciešami tās oficiālajām vajadzībām Vācijā, un it īpaši saistībā ar ēku nomu [aprēķinātās] apgrozījuma nodokļa summas, ko ECB var pierādīt vai kas izriet no saprātīgas ekonomiskās analīzes, ka tās ir ierēķinātas šīs institūcijas maksātajās cenās. Papildus šādam pamatatzināšanai ECB

lūdz, lai šai dalībvalstij piespriež atlīdzināt ECB EUR 8 794 023,37 par samaksātajā nomas maksā iekļauto nodokli un EUR 1 925 689,23 par to pašu nodokli, kas iekļauts papildmaksās un maksās par dažādiem darbiem saistībā ar šīm pašām nomātajām telpām.

Atbilstošās tiesību normas

- 2 ECB savas prasības, kas izteiktas saskaņā ar šķērējklauzulu, kas iekļauta 1998. gada 18. septembra vienošanās, kas noslēgta starp Vācijas Federatīvo Republiku un Eiropas Centrālo Banku par šīs institūcijas mītnesvietu (*BGBI, 1998 II, 2745. lpp., turpmāk tekstā — “Vienošanās par mītnesvietu”*), pamato ar šīs vienošanās 8. panta 1. punktu, interpretējot to saskaņā ar 1965. gada 8. aprīļa Protokola par privilēģijām un imunitāti Eiropas Kopienās (OV 1967, L 152, 13. lpp., turpmāk tekstā — “Protokols”) 3. panta otro daļu un 23. panta pirmo daļu.
- 3 EKL 291. pants noteic:

“Atbilstīgi nosacījumiem, kas izklāstīti 1965. gada 8. aprīļa Protokolā par privilēģijām un imunitāti Eiropas Kopienās, dalībvalstīs Kopienai ir visas privilēģijas un imunitāte, kas vajadzīga, lai veiktu tās uzdevumus. Tas pats attiecas arī uz Eiropas Centrālo banku, Eiropas Monetāro institūtu un Eiropas Investīciju banku.”

Protokols

- 4 Protokola 3. panta otrā daļa paredz:

“Ja vien tas ir iespējams, dalībvalstu valdības veic attiecīgus pasākumus, lai atlaistu vai atlīdzinātu netiešo nodokļu vai tirdzniecības nodokļu summas, kas iekļautas

nekustamo vai kustamo īpašumu cenās, ja Kopienas savai oficiālai lietošanai izdara lielus pirkumus, kuru cenā ietilpst šādi nodokļi. Šos noteikumus tomēr nepiemēro tā, ka to darbība Kopienās izkropļotu konkurenci.”

- 5 Protokola 23. panta pirmā daļa noteic, ka tas attiecas uz ECB.

Vienošanās par mītnesvietu

- 6 Saskaņā ar tās preambulas piekto daļu Vienošanās par mītnesvietu mērķis ir “definēt Eiropas Centrālās bankas privilēģijas un imunitāti Vācijas Federatīvajā Republikā atbilstoši Protokolam par privilēģijām un imunitāti Eiropas Kopienās”.

- 7 Vienošanās par mītnesvietu 8. panta 1. punkts noteic:

“Piemērojot Protokola 3. panta otro daļu *Bundesamt für Finanzen* (Federālā Finanšu iestāde) pēc pieprasījuma atlīdzina, pamatojoties uz rēķiniem, kas pierāda apgrozījuma nodokli, apgrozījuma nodokli, ko ECB ar rēķinu iesnieguši uzņēmumi par dažādām precēm un pakalpojumiem, ko tie ir snieguši ECB, ja šīs darbības ir paredzētas ECB oficiālai izmantošanai. Katrā gadījumā par šīm darbībām maksājamai nodokļa summai ir jāpārsniedz DEM 50 un ECB tas jau ir bijis jāsamaksā uzņēmumam. [..]”

- 8 Vienošanās par mītnesvietu 21. pants noteic šādu šķīrējklauzulu:

“Par visām nesaskaņām starp [Vācijas Federatīvās Republikas] valdību un ECB par šīs vienošanās interpretāciju vai piemērošanu, kas nevar tikt atrisinātas tieši līgumslēdzēju pušu starpā, katra no pusēm var vērsties Eiropas Kopienu Tiesā saskaņā ar ECBS (Eiropas centrālo banku un Eiropas Centrālās bankas sistēma) statūtu 35.4 pantu.”

ECBS statūti

- 9 Protokola par Eiropas Centrālo banku un Eiropas Centrālās bankas sistēmas statūtiem, kas pievienots EK līgumam (turpmāk tekstā — “ECBS statūti”), 35.4 pants ir izteikts šādi:

“Tiesas kompetencē ir sniegt spriedumu atbilstīgi jebkurai arbitrāžas klauzulai [šķīrējklauzulai], kas ietverta ECB vai tās vārdā noslēgtā publisko tiesību vai privāttiesību līgumā.”

Noteikumi par apgrozījuma nodokli

- 10 Likums par apgrozījuma nodokļa maksāšanas pienākumu (*Umsatzsteuergesetz*), kura šai prāvai atbilstošā versija ir 1999. gada 9. jūnija redakcija (*BGBL. 1999 I, 1270. lpp.*,

turpmāk tekstā — “*UStG*”), transponē Vācijas tiesībās Padomes 1977. gada 17. maija Sesto Direktīvu 77/388/EEK par to, kā saskaņojami dalībvalstu tiesību akti par apgrozījuma nodokļiem — Kopēja pievienotās vērtības nodokļu sistēma: vienota aprēķinu bāze (OV L 145, 1. lpp., turpmāk tekstā — “Sestā direktīva”).

- 11 Saskaņā ar *UStG* 4. panta 12. punkta a) apakšpunktu, kas balstās uz Sestās direktīvas 13. panta B daļas b) apakšpunktu, nekustamo īpašumu noma ir atbrīvota no apgrozījuma nodokļa. Šis atbrīvojums attiecas uz visiem nomas papildpakalpojumiem un it īpaši uz maksājumiem, par ko iznomātājs izraksta rēķinu nomniekam saskaņā ar nomas līgumu.

- 12 *UStG* 9. panta 1. punkts, kas balstās uz Sestās direktīvas 13. panta C daļu, paredz iespēju aplūkot kā ar šo nodokli apliekamu tādu darbību, kas ierasti būtu no tā atbrīvota saskaņā ar šī paša likuma 4. panta 12. punkta a) apakšpunktu, ja šo darbību veic par labu uzņēmējam, kas veic darbības, kurām pašām par sevi piemēro apgrozījuma nodokli un kuras ļauj atskaitīt samaksāto priekšnodokli.

- 13 ECB nav uzņēmējs Vācijas nodokļu tiesību aktu izpratnē, un tās nomāto ēku iznomātāji līdz ar to nebauda *UStG* 9. panta 1. punktā paredzēto iespēju uzskatīt par ar šo nodokli apliekamām darbībām šīs institūcijas īstenoto ēku nomu un ar šīm darbībām saistītos papildu pakalpojumus. Turklāt Vācijas nodokļu tiesības vienlīdz izslēdz šādu nodokļa maksāšanas pienākuma iespēju, jo ECB kā visas privātā sektora bankas un apdrošināšanas sabiedrības veic tikai tādas darbības, kas nepieļauj samaksāto priekšnodokļa atskaitīšanu.

- 14 Saskaņā ar *UStG* 15. panta 1. punktu, kas balstās uz Sestās direktīvas 17. panta 2. punktu, uzņēmēji, kas veic darbības, kurām piemēro tām noteikto apgrozījuma nodokli, var atskaitīt nodokļa summas, ko tie ir samaksājuši iepriekš to sniedzējiem par starppakalpojumiem. Līdz ar to šāda iespēja uzņēmējiem nepastāv attiecībā uz atbrīvotām darbībām, kādas saskaņā ar *UStG* 4. panta 12. punkta a) apakšpunktu ir ēku noma un šādas nomas papildpakalpojumi, jo šādā gadījumā nav uzlikts apgrozījuma nodoklis un līdz ar to nav iespējams tā atskaitījums.

Atbilstošie fakti

- 15 ECB nomā vairākas ēkas Frankfurtē (Vācija), kur atrodas tās mītnesvieta. Divas galvenās ēkas ir:

— *Eurotower* ēka, kas atrodas *Kaiserstraße 29* (turpmāk tekstā — “*Eurotower*”), un

— *Eurotheum* ēka, kas atrodas *Neue Mainzer Straße* un *Junghofstraße* (turpmāk tekstā — “*Eurotheum*”).

- 16 Netiek apstrīdēts, ka, piemērojot *UStG* 4. panta 12. punkta a) apakšpunktu, šo ēku noma ir atbrīvota no apgrozījuma nodokļa. Tāpat saskaņā ar principu, atbilstoši kuram papildpakalpojumiem piemēro to pašu režīmu kā pamatpakalpojumam, ar šo nomu saistītie maksājumi (uzkopšanas, elektrības, ūdens, apdrošināšanas Komisija

izdevumi, turpmāk tekstā — “komunālie maksājumi”) arī ir atbrīvoti no šī nodokļa. Līdz ar to iznomātāji, kas iznomā ēkas ECB un nosaka ar to saistītos komunālos maksājumus, šai institūcijai neiesniedz rēķinu ar apgrozījuma nodokli par šīm darbībām.

- 17 Paši iznomātāji ir atbrīvoti no apgrozījuma nodokļa nomaksas attiecībā uz visiem papildpakalpojumiem, kas ir saistīti ar ēkām, ko tie iznomā (būvniecības darbi, attīstība, uzkope, kā arī elektrības, ūdens, apdrošināšanas Komisija izdevumi, turpmāk tekstā — “iepriekšējas darbības”). Ja iznomātāja veiktajai iznomāšanas darbībai piemēro šādu nodokli, ir skaidrs, ka iznomātājs, piemērojot *UStG* 15. panta 1. punktu, varētu atskaitīt no nodokļa, kas tam jāmaksā atbilstoši tā ar nodokli apliekamajām darbībām, nodokļa summu, ko tas pats jau iepriekš ir samaksājis par veiktajām darbībām (turpmāk tekstā — “priekšnodoklis”). Viņš var arī atgūt šo summu.

- 18 Šī iemesla dēļ iznomātāji ir ieinteresēti izmantot iespēju, ko tiem piešķir *UStG* 9. panta 1. punkts, lai nomu, kas parasti ar šo nodokli netiktu aplikta, uzskatītu par darbību, kurai piemēro apgrozījuma nodokli. Gadījumos, kad iznomātājam ir šāda iespēja, proti, kad iznomāšana tiek veikta par labu nomniekiem, kas paši ir uzņēmēji un kas paši veic ar nodokli apliekamas darbības, nomnieks var pats atskaitīt apgrozījuma nodokļa summas, ar ko ir aplikta noma, kuras tas ir parādā par paša veiktajām darbībām. Nomnieks var arī principā atgūt nodokļa summas, kas samaksātas par nomu, un tam, ka iznomātājs ir izvēlējies maksāt nodokli, nav nekādu negatīvu finansiālu seku attiecībā uz šo nomnieku.

- 19 Kā uzskata ECB, šāda atbrīvojuma sistēmas mērķis ir uzlikt tai pienākumu samaksāt tās (ēku) iznomātājiem apgrozījuma nodokļa summas, ko tie iepriekš ir samaksājuši par savām iepriekšējām darbībām. Iznomātāji aprēķina nomas maksas atkarībā no peļņas, un līdz ar to nomniekiem, tādiem kā ECB, uzliek lielāku nomas maksu, papildus kurai samaksātais priekšnodoklis nav iekļaujams rēķinā. Pat ja šīs summas rēķinā atsevišķi neparādās, būtu iespējams, kā uzskata šī iestāde, norādīt, ka tās ir iekļautas nomas maksā un komunālajos maksājumos, par ko tai ir izsniegts rēķins. ECB no tā secina, ka netiešā veidā tā sedz apgrozījuma nodokli.
- 20 Vācijas Federatīvā Republika apstrīd, ka apgrozījuma nodokļa summas būtu iekļautas ECB maksātajā nomas maksā un komunālajos maksājumos. Tā uzsver, ka liela daļa citu nomnieku, jo īpaši privātā sektora bankas un apdrošināšanas sabiedrības, atrodas tādā pašā nodokļu situācijā kā ECB. Nomas maksas un komunālos maksājumus nosaka tirgus, un ECB nav iesniegusi pierādījumus, ka tās maksātā nomas maksa un komunālie maksājumi būtu paaugstināti par summām, kas attiecīgi atbilst iznomātāja samaksātajam priekšnodoklim par ar nodokli apliekamajām darbībām, kas saistītas ar nomu.
- 21 2001. gada 9. aprīļa vēstulē *Finanzamt Wiesbaden*, kas ir kompetentā vietējā nodokļu iestāde, noraidīja ECB lūgumu atmaksāt apgrozījuma nodokli, kas, kā uzskata ECB, iekļauts nomas maksas un komunālo maksājumu rēķinos, ko tai nosūtījuši tās iznomātāji. ECB apstrīdēja šo noraidījumu, atsaucoties uz Vienošanās par mītnesvietu 8. panta 1. punktu un Protokola 3. panta otro daļu. Tā kā nesaskaņas starp Vācijas nodokļu iestādēm un ECB turpinājās, ECB cēla šo prasību.

Par prasības pieņemamību

- 22 Vācijas Federatīvā Republika apstrīd prasības pieņemamību gan attiecībā uz Protokolu, gan attiecībā uz Vienošanos par mītnesvietu.
- 23 Vispirms, kā uzskata Vācijas Federatīvā Republika, šķirējklauzula, kas iekļauta Vienošanās par mītnesvietu 21. pantā, attiecas tikai un vienīgi uz nesaskaņām par “šīs vienošanās” interpretāciju vai piemērošanu. Tātad tā uzskata, ka Eiropas Kopienu Tiesai nav kompetences attiecībā uz Protokola interpretāciju un piemērošanu, it īpaši attiecībā uz tā 3. panta otrās daļas tiešu piemērošanu, un ka šajā sakarā prasība nav pieņemama.
- 24 Attiecībā uz to ir pietiekami konstatēt tikai to, ka prasība, kā arī ECB uzsvēra tiesas sēdes laikā, nav par Protokola 3. panta otrās daļas interpretāciju vai tiešu piemērošanu, bet par Vienošanās par mītnesvietu 8. panta 1. punkta piemērošanu, kas ir interpretējams, ņemot vērā Protokola 3. panta otro daļu, kuram šis 8. panta 1. punkts šajā sakarā nosaka īpašu ieviešanu. Saskaņā ar Vienošanās par mītnesvietu 21. pantā izteikto šķirējklauzulu Eiropas Kopienu Tiesai ir kompetence interpretēt un piemērot šīs vienošanās 8. panta 1. punktu, ņemot vērā tiesisko regulējumu, kurā šis pēdējais noteikums iekļaujas.
- 25 Otrkārt, Vācijas Federatīvā Republika apgalvo, ka šķirējtiesas klauzula, kas saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru ir interpretējama šauri, nav piemērojama šajā prāvā, jo

nepastāv nekādas “nesaskaņas par Vienošanās par mītnesvietu interpretāciju vai piemērošanu”. Vācijas Federatīvā Republika un ECB ir vienisprātis, uzskatot, ka šīs vienošanās 8. panta 1. punkts saskaņā ar tā formulējumu paredz atmaksāt tikai un vienīgi apgrozījuma nodokli, par ko rēķins izsniegts atsevišķi, bet šis noteikums nav piemērojams, jo šī lieta nav par šāda nodokļa atmaksu.

- 26 Šajā sakarā ECB pareizi norāda, ka, acīmredzot, starp to un Vācijas Federatīvo Republiku tomēr pastāv nesaskaņas par Vienošanās par mītnesvietu 8. panta 1. punkta interpretāciju un piemērošanu, jo īpaši attiecībā uz jautājumu par to, vai šis noteikums saskaņā ar Protokola 3. panta otro daļu ir interpretējams plašāk tādējādi, ka šai dalībvalstij ir pienākums atlīdzināt ECB apgrozījuma nodokli ne tikai tad, ja tas ir izsniegts ar atsevišķu rēķinu, kā to paredz 8. panta 1. punkta formulējums, bet arī tad, ja ir iespējams noteikt, ka ECB ir faktiski šādu nodokli samaksājusi, pat ja nav atsevišķa rēķina.
- 27 Ņemot vērā šos apsvērumus, Vācijas Federatīvās Republikas iebildumi par nepieņemamību ir noraidāmi, un ir jākonstatē, ka Tiesai saskaņā ar Vienošanās par mītnesvietu 21. pantu, aplūkojot to kopsakarā ar EKL 238. pantu un ECBS statūtu 35. panta 4. punktu, ir kompetence izskatīt ECB prasību.

Par lietas būtību

- 28 Netiek apstrīdēts, ka Vienošanās par mītnesvietu 8. panta 1. punkts saskaņā ar šī noteikuma redakciju paredz tikai atmaksāt apgrozījuma nodokli, “kas iesniegts ar

atsevišķu rēķinu [...] par dažādu preču piegādi un pakalpojumu sniegšanu” ECB. Nav arī strīda par to, ka par šīm piegādēm un pakalpojumiem apgrozījuma nodoklis netiek piemērots un ka tādējādi nekādu atsevišķu rēķinu par nodokli “par” šīm piegādēm un šiem pakalpojumiem nevar izsniegt.

29 ECB tomēr uzsver, ka Vienošanās par mītnesvietu 8. panta 1. punkts, aplūkojot to atbilstoši Protokola 3. panta otrajai daļai, paredz ne tikai apgrozījuma nodokļa, par ko rēķins ir izsniegts atsevišķi, atmaksu, bet arī visu tā apgrozījuma nodokļa atmaksu, kas ietverts ECB samaksātajā maksā, un tādējādi tā apgrozījuma nodokļa atmaksu, ko šī iestāde sedz netieši sakarā ar šī nodokļa iekļaušanu nomas maksā, ko tās iznomātāji izrakstījuši rēķinā, neatkarīgi no tā, vai šis rēķins ir vai nav izsniegts atsevišķi. Tas izriet no fakta, ka Protokola 3. panta otrā daļa skaidri paredz, ka dalībvalstis atmaksā apgrozījuma nodokli, “ja vien tas ir iespējams”, un turklāt vispārīgā veidā liek tai atmaksāt “netiešo nodokļu summas, [...] kas iekļautas nekustamo un kustamo īpašumu cenās”.

30 Šo argumentāciju nevar atbalstīt.

31 Vienošanās par mītnesvietu 8. panta 1. punkts apgrozījuma nodokļa atmaksāšanai skaidri un nešaubīgi piemēro nosacījumu, kas šajā lietā nav izpildīts, ka šis nodoklis ir izsniegts “ar atsevišķu rēķinu”. Pat ja vienotības noteikuma interpretācija “saskaņā ar” tiesisko regulējumu, kurā tā iekļaujas, būtu principā iespējama, lai atrisinātu formulējuma neskaidrību, šāda interpretācija pilnībā nemazina šī noteikuma skaidrā un precīzā formulējuma lietderīgo iedarbību.

- 32 Turklāt nosacījums, ka nodoklim būtu jābūt "iesniegtam ar atsevišķu rēķinu", nav pretrunā ne Protokola 3. panta otrās daļas mērķim, ne tās formulējumam. Šis noteikums paredz tikai "atbilstošo noteikumu" pieņemšanu attiecībā uz nodokļu atmaksāšanu un tikai attiecībā uz "lieliem pirkumiem", un, "ja vien tas ir iespējams". Līdz ar to Kopienu iestādēm, kā arī dalībvalstīm ir noteikta rīcības brīvība, noslēdzot vienošanās par šī 3. panta otrās daļas ieviešanu.
- 33 Nodokļa, par ko ECB nav izrakstīts rēķins, bet ko otra līguma slēdzēja puse ir samaksājusi iepriekš un kas arī varētu ietekmēt cenu, par kuru tai ir izsniegts rēķins, atmaksāšanas izņēmums nepārsniedz šo rīcības brīvību. Tas pats attiecas arī uz DEM 50 robežu, ko attiecībā uz nodokļu atmaksāšanu nosaka Vienošanās par mītnesvietu. Tādējādi šīs prasības atbilst Protokolam.
- 34 Turklāt iepriekš minētais nosacījums pasargā gan Eiropas Kopienas, gan uzņemošās dalībvalsts finanšu intereses, jo tas novērš iespējamu valsts līdzekļu atkarību no detalizētām un sarežģītām atmaksāšanas procedūrām, kuru mērķis ir pierādīt, ka daļa no ECB segtajām izmaksām būtībā atbilst otras līguma slēdzējas puses samaksātam priekšnodoklim.
- 35 Visbeidzot, ir jāpiebilst, ka 1968. gada 17. decembra rīkojums lietā 2/68 *Ufficio Imposte di Consumo di Ispra*/Komisija (*Recueil*, 635. lpp.), uz ko atsaucas ECB, attiecībā uz šo lietu nav piemērojams, jo šis rīkojums tika izdots saistībā ar gadījumu, kad Eiropas Kopienu Komisija ar Itālijas valdību noslēgtas vienošanās ietvaros mēģināja mazināt tiesības un garantijas, ko saskaņā ar Protokolu baudīja trešās personas, kas nebija šīs vienošanās puses.

36 Ņemot vērā šos apsvērumus, ECB prasība ir jānoraida.

Par tiesāšanās izdevumiem

37 Atbilstoši Reglamenta 69. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Vācijas Federatīvā Republika ir prasījusi piespriet ECB atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā tai spriedums ir nelabvēlīgs, tad jāpiespriež ECB atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

- 1) prasību noraidīt;
- 2) Eiropas Centrālā banka atlīdzina tiesāšanās izdevumus.

[Paraksti]